

Oponentský posudek na rigorózní práci Mgr. Štěpána Černého na téma : „Společná zemědělská politika EU a WTO : Překážka dalšího pokroku liberalizace světového obchodu“

V obhajované rigorózní práci si její autor dal za úkol rozebrat u nás málo diskutovaný problém dvojité role, kterou hraje Evropská unie ve světovém obchodě.

O EU je dobře známo a také vyzdvihováno, že jednak odstranila překážky obchodu v integrované Evropě, což prokazatelně přispělo k růstu její ekonomické síly ve světě a k prosperitě členských zemí. Současně je oceňována zásluha EU o liberalizaci světového obchodu. V této druhé oblasti však EU, a to už od svého vzniku, prosazuje v obchodě zemědělskými výrobky zásady, které její pověst jako zastávce volného obchodu poněkud kazí.

To má svůj základ v tom, že evropské země, již od zakladatelské smlouvy, provozují společnou zemědělskou politiku (SZP), velice důkladně propracovanou. Tato politika se vyznačuje dvěma základními prvky, které se promítají do obchodu EU se zbytkem světa: její vnitřní trh zemědělskými výrobky je ochraňován vysokými dovozními cly, jež brání vstupu dalších zemí (vyspělých i rozvojových) na území EU. Druhým prvkem jsou vývozní dotace, které pomáhají evropským zemědělským výrobcům pronikat na zahraniční trhy a překonávat tím rozdíly v produktivitě. Evropští zemědělci jsou chráněni před zahraniční konkurencí a jsou také zvýhodňováni při pronikání na vnější trhy. Trpí tím především ty země, jejichž exportní potenciál sestává z větší části ze zemědělské produkce, především velká skupina zemí, kterým se dříve říkalo „rozvojové“.

Na obranu EU musíme ovšem okamžitě dodat, že vývozní subvence a podpora domácích zemědělců je praktikována také v jiných vyspělých zemích. A také musíme dodat, že uvedené zásady ochranné politiky v sektoru zemědělství měly všechny zakladatelské země už před založením EHS. Římská smlouva tyto zásady pouze harmonizovala. A také nemůžeme opomenout, že uvedené zásady SZP byly zavedeny v období studené války, kdy západní Evropa nebyla zcela soběstačná v zásobování potravinami.

Ovšem EU jako celek se mezitím stala vývozní velmocí v zemědělském sektoru, SZP prošla dosti zásadní reformou, avšak zmíněné zásady (dovozní cla a vývozní dotace) zůstaly nadále její součástí. Tento ochranný přístup zemí EU se tak stal, jak se uvádí v rigorózní práci, překážkou mezinárodního obchodu. Mimoevropské země a jejich integrační seskupení (například Mercosúr) marně dlouhá léta vedou neúspěšná jednání s EU o otevření evropských trhů zemědělskými výrobky. Na neústupnost zemí EU odpovídají stejným způsobem: nejsou ochotny se otevřít dovozu průmyslových výrobků ze zemí EU. Jediná země, která z toho profituje, je Čína.

Jednání o finanční perspektivě po roce 2014 naznačuje, že země EU nehodlají změnit svůj dosavadní přístup: Francie a Německo se shodly o pokračování SZP v její nynější podobě. Evropské země nejsou zřejmě připraveny k ústupkům.

Všemi těmito aktuálními otázkami, kterými se předložená rigorózní práce Mgr. Štěpána Černého důkladně zbývá, ve svých dopadech poškozují jméno a pověst EU jako předního subjektu globálního úsilí o liberalizaci světového obchodu.

Oceňuji u předložené rigorózní práce výběr tématu, široký záběr, který si vyžádal hluboké znalosti z mnoha oborů, přesvědčivý výklad opřený o zahraniční prameny, bohatý jazyk a bohužel také závěr o bezvýhodné situaci při jednání na mezinárodních fórech. Všechno to činí z předložené práce mimořádně zajímavý a podnětný příspěvek k pochopení zvoleného tématu.

Rigorózní práci Mgr.Štěpána Černého jednoznačně navrhuji k přijetí.

Prof. Ing.Luděk Urban, CSc
Jean Monnet Profesor
Institut ekonomických studií
Fakulta sociálních věd UK

16. 10. 2012